

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

22 iunie 2026

nr. 04-1/1-1548

la nr. _____

din _____

**Curtea Constituțională
a Republicii Moldova
str. Alexandru Lăpușeanu nr. 28,
Chișinău MD 2004**

Sesizare

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. h) din Legea Nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională și art. 26 din Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52/2014

I. AUTORUL SESIZĂRII

- Ceslav PANICO, Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
- str. Calea Ieșilor 11/3, mun. Chișinău

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Obiectul al controlului constituționalității îl constituie textul „avocații” din punctul 2 al Anexei nr. 2 la Legea nr.1593 din 22 decembrie 2002, lit. j) și q) din alin. (4) al art. 4 din Legea nr. 1585 din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și pct. 10 din Regulamentul privind acordarea/suspendarea statutului de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1246 din 19 decembrie 2018, în măsura în care se aplică avocaților pensionari pentru limita de vârstă și avocați veterani de război.

Prevederile contestate sunt expuse în următoarea redacție:

- Prevederile relevante ale Legii nr.1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală sunt următoarele:

Anexa nr.2

Categoriile de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, care se asigură în mod individual

2. Mediatorii, notarii, **avocații**, executorii judecătorești, experții judiciari care activează în cadrul unui birou de expertiză judiciară, interpreții, traducătorii și administratorii autorizați, indiferent de forma juridică de organizare a activității, neangajați, care au obținut atestat, licență sau autorizație în modul stabilit de lege.

- Prevederile relevante ale Legii nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală sunt următoarele:

Articolul 4

Subiecții asigurării

(4) Guvernul are calitatea de asigurat pentru următoarele categorii de persoane neangajate cu domiciliul în Republica Moldova și aflate la evidența instituțiilor abilitate ale Republicii Moldova, specificate la alin.(9), cu excepția persoanelor obligate prin lege să se asigure în mod individual:

...

j) pensionari;

...

q) veterani de război

- **Prevederile relevante ale Regulamentului privind acordarea/suspendarea statutului de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1246/2018, sunt următoarele:**

...
„10. În cazul includerii concomitente a persoanei fizice în categoriile „persoană asigurată de Guvern” și „persoană asigurată în mod individual”, se va acorda statutul de „persoană asigurată în mod individual”.

Pentru persoanele fizice indicate la art. 4, alin. (4) din Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, pentru perioada care se încadrează în categoriile prevăzute la pct. 1, lit. a) din anexa nr. 2 la Legea nr. 1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, se va acorda statutul de „persoană asigurată de Guvern”.

Pentru persoanele fizice indicate la art. 4, alin. (4), lit. i) și j) din Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, pentru perioada care se încadrează în categoriile prevăzute la pct. 1, lit. d) din anexa nr. 2 la Legea nr. 1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, se va acorda statutul de „persoană asigurată de Guvern”.

III. ARGUMENTAREA INCIDENTEȚEI UNUI DREPT SAU A MAI MULTOR DREPTURI DIN CONSTITUȚIE

Dat fiind faptul că dispozițiile contestate afectează drepturile avocaților pensionari și avocaților veterani de război de a beneficia de asigurare medicală garantată din contul statului, în cauză sunt incidente articolele 36 și 47 din Constituție, care consacră oricărei persoane dreptul la ocrotirea sănătății și dreptul la asistență și protecție socială.

Avocatul Poporului consideră că sesizarea pretinde o examinare în fond prin prisma articolului 47 din Constituția Republicii Moldova. Excluderea persoanelor pensionate și veterani de război din categoria „persoană asigurată de Guvern” exclusiv pentru faptul că acestea dețin licență de avocat afectează nejustificat dreptul la un trai decent și protecția socială, fără a ține cont de diminuarea substanțială a capacității de muncă și vulnerabilitatea inerentă vârstei de pensionare.

În consecință, acest tratament demotivează acești profesioniști de a mai activa după ce obțin pensia sau primesc statutul de veteran de război, generând

un efect de descurajare și privând sistemul de justiție de specialiști cu o vastă experiență profesională.

Totodată, este incident articolul 36 din Constituția Republicii Moldova, deoarece statutul de pensionar și veteran de război presupune necesitatea unei protecții sociale sporite în domeniul asistenței medicale. Intervenția normativă contestată poate genera efecte restrictive asupra perspectivei profesionale a persoanelor în etate, fiind de natură să descurajeze aceste persoane să mai participe la viața socială sau să continue exercitarea unei profesii.

Măsura contestată aduce o atingere subsidiară accesului liber la justiție și dreptului la un proces echitabil (art. 20 și 26 din Constituție), deoarece această povară disproporționată determină exodul avocaților pensionari și al veteranilor de război din sistem, privând astfel direct beneficiarii vulnerabili de asistență juridică calitativă din partea unor specialiști cu o vastă experiență profesională.

De asemenea, Avocatul Poporului consideră că prevederile contestate aduc atingere articolului 16 din Constituție, care garantează egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, prin raportare la articolele 36 și 47. În speță, obligarea avocaților pensionari și avocaților veterani de război să se asigure în mod individual generează un tratament diferențiat între persoanele pensionate/veterani de război neangajate și persoanele pensionate și veterani de război care **dețin** o licență de avocat. În opinia Avocatului Poporului un asemenea tratament diferențiat este unul nejustificat, atât timp cât deținerea licenței nu presupune încasarea iminentă a unor venituri și nu reprezintă un criteriu obiectiv.

Prin prisma art.23 din Constituție, Avocatul Poporului relevă existența unei suprapunerii de regimuri juridice ce afectează previzibilitatea cadrului normativ contestat.

Analiza cadrului normativ evidențiază existența unei potențiale incoerențe legislative și a unui tratament diferențiat aplicat persoanelor aflate în situații comparabile.

În mod relevant, potrivit pct. 1.6/1 din Anexa nr. 1 la Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, liber-profesioniștii din domeniul justiției sunt obligați la plata contribuțiilor de asigurări sociale, *cu excepția expresă a pensionarilor*, persoanelor cu dizabilități și altor categorii protejate. Prin această reglementare, legiuitorul a recunoscut în mod explicit că statutul de pensionar constituie un criteriu obiectiv și rezonabil care justifică excluderea de la obligația de plată a contribuțiilor sociale.

Cu toate acestea, în materia asigurării obligatorii de asistență medicală, prin efectul pct. 2 din Anexa nr. 2 la Legea nr. 1593/2002, aceeași categorie de

persoane, pensionarii care exercită profesii juridice, în special avocații, este obligată să achite prima de asigurare în sumă fixă, fără a se ține cont de statutul lor social și fără a se evalua existența unui unor venituri efective.

Această diferență de tratament normativ între regimul contribuțiilor sociale și cel al asigurării medicale obligatorii denotă o lipsă de coerență legislativă și ridică serioase semne de întrebare sub aspectul respectării principiului egalității (art. 16 din Constituție), precum și al proporționalității măsurii (art. 54 din Constituție).

În lumina articolului 54 din Constituție, Avocatul Poporului apreciază că restrângerea instituită nu satisface cerințele testului de proporționalitate. Principiul proporționalității presupune că oricare decizie sau măsură adoptată de organele abilitate urmează să se bazeze pe o justă și echitabilă evaluare a faptelor, pe echilibrarea adecvată a intereselor implicate, precum și pe o selectare coerentă a mijloacelor și mecanismelor care urmează a fi utilizate în vederea unui scop urmărit.

Or, în speță, decizia luată nu se bazează pe un criteriu obiectiv, nu ține cont de veniturile reale pe care titularul licenței le încasează din profesia de avocat și nu reprezintă o măsură adecvată și proporțională scopului urmărit. Prin urmare, limitarea analizată apare ca fiind disproporționată în raport cu drepturile fundamentale afectate. O asemenea limitare compromite aplicarea echitabilă a legii și principiul solidarității în domeniul ocrotirii sănătății. De reținut, că potrivit art. 1, alin. (2) din Legea nr. 1260/2002 activitatea avocatului nu este activitate de întreprinzător. Licența de avocat fără verificarea veniturilor reale ale persoanei nu justifică excluderea acesteia din protecția socială garantată pensionarilor și veteranilor de război și nu presupune încasarea în mod automat a unor venituri.

Prin urmare, Avocatul Poporului solicită Curții Constituționale să examineze dacă textul „avocații” din punctul 2 al Anexei nr. 2 la Legea nr. 1593/2002, lit. j) și q) din alin. (4), art. 4 al Legii nr. 1585/1998 și pct. 10 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1246/2018, în măsura în care se aplică avocaților-pensionari și avocaților-veterani de război, sunt conforme cu articolul 16 coroborat cu articolele 36, 47 și 54 din Constituția Republicii Moldova. De asemenea, efectele controlului urmând să vizeze, în mod similar, întregul corp de liber-profesioniști din sectorul justiției reglementat de punctul 2 din Anexa nr. 2 la Legea nr. 1593 din 22 decembrie 2002.

În mod similar persoanelor cu dizabilități, statutul de pensionar și cel de veteran de război presupun o diminuare substanțială a capacității de muncă, justificând astfel necesitatea protecției sociale prin prisma articolului 47 din

Constituție. Prin urmare, considerăm că în procesul examinării sesizării să se ia în considerare Hotărârea Curții Constituționale nr. 8 din 6 aprilie 2023. În această cauză, Curtea Constituțională de declarat neconstituțional același obiectiv normativ și anume, pct. 2 din Anexa 2 al Legii nr. 1593 din 22 decembrie 2002 în raport cu avocații cu dizabilități. Prezenta sesizarea propune extinderea acestui obiect și asupra avocaților-pensionari și avocaților-veterani de război, deoarece calitatea de „pensionar” și ”veteran de război” este o categorie de asigurare socială protejată constituțional (art. 47), similară cu cea a persoanelor cu dizabilități (art. 51), menționați în HCC nr. 8 din 6 aprilie 2023.

IV. ARGUMENTAREA PRETINSEI ÎNCĂLCĂRI A DREPTURILOR GARANTATE DE CONSTITUȚIE

Ombudsmanul a fost sesizat de mai mulți avocați cu statut de pensionar, care au semnalat faptul că, potrivit articolului 4 alin. (4), literei j) din Legea nr. 1585/1998, Guvernul are calitatea de asigurător pentru persoanele pensionate. Cu toate acestea, în situația în care persoanele în discuție au decis să activeze în calitate de avocat, punctul 2 din Anexa nr. 2 la Legea nr. 1593/2002 stabilește obligația acestora de a se asigura în mod individual în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.

În aceste condiții, avocații susțin că prevederile contestate instituie un tratament diferențiat între, pe de o parte, persoanele neangajate pensionate, și pe de altă parte, aceleași persoane care dețin o licență care le permite să exercite profesia de avocat.

De asemenea, s-a constatat că Uniunea Avocaților din Moldova a propus extinderea aplicării legii și veteranilor de război ce dețin licență de avocat¹.

În acest sens, Uniunea Avocaților din Republica Moldova informează că, prin adresa nr. 01-7062 din 17 iulie 2025, Ministerul Justiției a transmis spre consultare inițiativele legislative privind scutirea avocaților pensionari și a avocaților veterani de război de la obligația plății primei de asigurare obligatorie de asistență medicală (AOAM) în sumă fixă. Uniunea Avocaților susține integral propunerile de modificare legislative formulate de Ministerul Justiției, cât și cele formulate anterior de Uniunea Avocaților, prin demersul UA/496/2024, în vederea includerii avocaților pensionari și a avocaților veterani de război în rândul persoanelor asigurate de stat și scutirea acestora de la plata primei AOAM în sumă fixă. Această inițiativă, susținută de Uniunea

---

¹ Inițiativele legislative privind scutirea avocaților pensionari și veterani de război de la obligația plății primei AOAM în sumă fixă. Disponibil: <https://uam.md/initiativele-legislative-privind-scutirea-avocacilor-pensionari-si-veterani-de-razboi-de-la-obligatia-platii-primei-aoam-in-suma-fixa/>

Avocaților încă din anul 2024, reflectă o necesitate obiectivă și echitabilă de a elimina tratamentul diferențiat aplicat acestor categorii de avocați.

Totodată, se observă că la 1 ianuarie 2026, în Republica Moldova existau 2068 de avocați activi și 350 de avocați stagiați². Prima de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru avocați este stabilită în cuantum de 12.636 de lei³. Uniunea Avocaților a avertizat în mod constant că majorarea primei medicale la 12.636 lei va provoca o „abandonare masivă a profesiei”.¹ Pentru avocații tineri, această sumă este practic imposibil de achitat, dar pentru avocații pensionari, ea reprezintă o barieră de ieșire forțată din profesie⁴.

În urma analizei cadrului normativ aplicabil, Ombudsmanul a identificat că obiectul pentru controlul constituționalității îl constituie textul „avocații” din punctul 2 al Anexei nr. 2 la Legea nr. 1593/2002, lit.j) și q) din alin. (4), art. 4 a Legii nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și pct. 10 din Regulamentul privind acordarea/suspendarea statutului de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1246/2018, **în măsura în care se aplică avocaților pensionari pentru limita de vârstă și avocații veterani de război.**

Sușinem că prevederile contestate contravin articolelor 16, 36, 47, 23, 54 și 102 din Constituție.

- **Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 47 din Constituția Republicii Moldova**

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut că dreptul de asigurare obligatorie de asistență medicală din contul statului, în virtutea caracterului său social, intră în câmpul de aplicare al articolului 47 din Constituție (a se vedea HCC nr. 3 din 18 ianuarie 2019, §24).

Norma art. 47 din Constituția Republicii Moldova este una centrală în domeniul securității și protecției sociale. Această normă materială asigură funcționalitatea tuturor componentelor caracterului social al statutului Republica Moldova consacrat de art. 126 din Constituție. În caz de necesitate, norma art. 47 din Constituție poate acoperi orice domeniu al securității sociale, inclusiv cele prevăzute de art. 36, art. 48-51 din Constituție, care au un caracter special în domeniul securității sociale (HCC nr. 27/2011).

² Prezentare. Uniunea Avocaților din Republica Moldova. Disponibil: <https://uam.md/despre-noi/prezentare/>

³ Impozitele plătite de avocați. Disponibil: <https://uam.md/avocatii/informatii-utile-pentru-avocati/impozitele-platite-de-avocati/>

⁴ Avocații se pregătesc să mărească tarifele, după o lovitură la buzunar primită din parlament. Disponibil: <https://moldova.europalibera.org/a/avocatii-se-pregatesc-sa-mareasca-tarifele-dupa-o-lovitura-la-buzunar-primita-din-parlament/33644015.html>

Articolul 47 din Constituție relevă caracterul social al statutului, care presupune adoptarea anumitor măsuri pentru toți membrii societății, astfel încât fiecare din ei să posede un minim garantat de asigurare socială.

Astfel, în baza articolului 47 din Constituție, statul rămâne obligat să le asigure persoanelor un prag minim de protecție (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 30 decembrie 2011, §43).

În această ordine de idei, conchidem că odată ce legiuitorul a recunoscut dreptul pensionarilor și veteranilor de război de a beneficia de asigurare medicală din contul statului, exercitarea acestui drept trebuie să fie garantată în mod egal și nediscriminatoriu prin prisma principiului general al egalității. Mai mult ca atât, obligația pozitivă a statului presupune adoptarea unor măsuri adecvate pentru asigurarea necesităților vitale, de existență ale persoanelor, inclusiv prin măsuri legislative care să se plieze cu standardele internaționale în materia drepturilor sociale.

Astfel, prin articolul 2 alineatul 1 din Pactul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, statele părți s-au angajat să acționeze progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative, în vederea asigurării deplinei realizări a acestor drepturi.

În lumina art. 13, alin. (1) al Cartei Sociale Europene revizuite: „în vederea exercitării efective a dreptului la asistență socială și medicală, părțile se angajează să vegheze ca orice persoană care nu dispune de resurse suficiente și care nu este în măsură să și le procure prin propriile mijloace sau să le primească dintr-o altă sursă, în special prin prestații rezultate dintr-un regim de securitate socială, să poată beneficia de o asistență corespunzătoare și, în caz de boală, de îngrijire impuse de starea sa.”

De asemenea, articolul 34 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene garantează securitatea socială și asistența socială în aceleași condiții, iar art. 25 consacră dreptul persoanelor în vârstă de a duce o viață demnă și independentă și de a participa la viața socială și culturală.

Măsura contestată intră în coliziune directă cu obiectivele Programului național privind îmbătrânirea activă și sănătoasă pentru anii 2023-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 434/2023, care impune statului obligația pozitivă de a asigura participarea vârstnicilor pe piața muncii. Prin impunerea unei sarcini fiscale excesive asupra avocaților pensionari, statul nu doar că îi discriminează pe aceștia în raport cu alți pensionari, dar compromite însuși finalitatea politicilor publice de îmbătrânire activă. În plus, vulnerabilitatea economică a persoanelor în vârstă este recunoscută ca fiind mult mai semnificativă comparativ cu cea a populației generale, fiind expuse într-o măsură mai mare sărăciei absolute.

De asemenea, Legea nr. 190/2003 cu privire la veterani reglementează drepturile și garanțiile sociale ale acestora în scopul asigurării unui trai decent și al facilitării participării lor la viața socială și profesională. Potrivit art. 13 lit. f) și j) din Legea nr. 190/2003 cu privire la veterani, protecția socială a veteranilor presupune realizarea unui sistem de măsuri pentru crearea condițiilor care le-ar asigura bunăstarea economică și confortul moral, le-ar acorda drepturi și facilități suplimentare exprimate prin: asistența medicală în conformitate cu volumul asistenței medicale prevăzute în Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală; le-ar acorda drepturi și facilități suplimentare exprimate inclusiv prin plasarea în câmpul muncii, formarea profesională, reciclarea și asigurarea unor condiții adecvate de muncă.

Totodată, conform art. 16, alin. (1), lit. b), (5) din Legea nr. 190/2003 cu privire la veterani: „(1) Veteranii de război au dreptul la: b) asistență medicală în conformitate cu volumul asistenței medicale prevăzute în Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală (5) Cheltuielile legate de acordarea, în cadrul asigurărilor obligatorii de asistență medicală, a prestațiilor prevăzute la alin. (1) lit.b) pentru veteranii pensionari, șomeri care beneficiază de ajutorul de șomaj, persoane cu dizabilități neangajate, *vor fi suportate de la bugetul de stat.*” Prin confirmare, prevederile articolul 4, alin.(4) al Legii nr. 1585 din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, Guvernul are calitatea de asigurat pentru veterani de război.

În aceste condiții, obligarea unui veteran care dorește să rămână activ în profesia de avocat să achite prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în cuantum 12.636 lei (în 2026) reprezintă un regres al confortului moral și o atingere adusă bunăstării economice a veteranilor.

- **Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 36 din Constituția Republicii Moldova**

În conexiune cu art. 47 din Constituție, dreptul la ocrotirea sănătății urmează a fi interpretat prin prisma standardelor internaționale privind drepturile sociale, care consacră dreptul fiecărei persoane la un standard înalt de sănătate fizică și mintală⁵. Mai mult ca atât, acest drept garantat prin mai multe instrumente internaționale cu caracter obligatoriu sau de recomandare presupune, în mod suplimentar, obligația statului de a asigura accesul efectiv la servicii de sănătate pentru toate persoanele. Potrivit Comentariului general nr. 14 la Pactul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, una

⁵ art. 25 (1) din Declarația Universală; art. 12 (1) din Pactul pentru drepturi economice, sociale și culturale; art. 5 (e), (iv) din Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială; art. 11 (1) f), art. 12, 14 din Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei; art. 24 din Convenția privind drepturile copilului; art. 25 din Convenția cu privire Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.

dintre cerințele cheie ale acestui drept este accesibilitatea și nediscriminarea. Aceasta înseamnă că toate persoanele ar trebui să aibă acces egal la infrastructură, bunuri și servicii de sănătate fără discriminare. Astfel, art. 36 din Constituție prevede că „minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit”. Prin urmare, se consideră că eliminarea gratuității serviciilor medicale de stat pentru un pensionar sau veteran de război activ în profesie contravine acestui principiu.

Argumentarea privind încălcarea art. 36 din Constituție (Dreptul la ocrotirea sănătății) în contextul obligării avocaților pensionari și veteranilor de război la plata primei de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă se bazează pe caracterul imperativ al gratuității „minimului asigurării medicale” și pe standardele internaționale de accesibilitate.

Statul are obligația pozitivă de a garanta acest minim fără condiționări financiare pentru categoriile vulnerabile. Prin Legea nr. 1585/1998, legiuitorul a definit acest „minim” ca fiind acoperit de Guvern pentru pensionari și veterani.

Obligarea acestor persoane la plata unei sume fixe (care în 2026 a ajuns la 12.636 lei) pentru a avea acces la asistență medicală reprezintă, de facto, o eliminare a gratuității garantate de Constituție. Pentru un pensionar sau veteran, accesul la serviciile medicale devine condiționat de o barieră financiară majoră.

Prin obligarea avocaților pensionari și a veteranilor de război la plata primei de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, statul încalcă în mod direct artl 36 alin. (2) din Constituție, care garantează gratuitatea minimului asigurării medicale. Această măsură transformă un drept fundamental necondiționat în unul oneros, creând o barieră financiară semnificativă pentru persoanele în vârstă. Mai mult ca atât, se încalcă standardul internațional de accesibilitate financiară (Comentariul General nr. 14 al CESCR), deoarece impunerea unei taxe de 12.636 lei unei categorii vulnerabile, fără verificarea veniturilor reale, face ca asistența medicală să devină inaccesibilă din punct de vedere economic, subminând principiul solidarității și protecției sănătății publice.

Avocații pensionari și veterani, din cauza vârstei și a stării de sănătate adesea precare sunt utilizatori constanți ai acestui „minim”. Transformarea dreptului la sănătate dintr-unul garantat gratuit într-unul „cumpărat” forțat prin poliță medicală aduce atingere însăși substanței dreptului prevăzut de art. 36 din Constituție.

- **Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 16 coroborat cu articolele 36 și 47 din Constituție**

În jurisprudența sa Curtea Constituțională a subliniat că o condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor (HCC nr.16 din 20 mai 2021, §39; HCC nr.3 din 24 februarie 2022, §20). Doar tratamentele diferențiate bazate pe o caracteristică sau pe un statut identificabil sunt apte să echivaleze cu o discriminare. Curtea a precizat că cerința caracterului comparabil al situațiilor nu impune ca situațiile să fie identice, ci numai ca ele să fie, până la un anumit punct, asemănătoare. Verificarea respectării acestei cerințe implică compararea situației autorilor excepțiilor cu cea a subiectelor în raport cu care pretind că sunt dezavantajați (HCC nr.30 din 23 septembrie 2021, §46).

La fel, art.5 alin.(1) din aceeași Lege, prevede că sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală se organizează și funcționează având la bază următoarele principii:... b) *principiul egalității*, potrivit căruia tuturor participanților la sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală (plătitori de prime de asigurare obligatorie de asistență medicală, prestatori de servicii medicale și farmaceutice și beneficiari de asistență medicală și farmaceutică) li se asigură un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege.

Comentariul general nr. 20 al Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale privind nediscriminarea în drepturile economice, sociale și culturale la pct. 12 notează că discriminare sistemică poate fi înțeleasă ca reguli, politici, practici sau atitudini culturale predominante atât din sectorul public, cât și privat care creează dezavantaje relative pentru unele grupuri și privilegii pentru alte grupuri.

Relevante sunt și exigențele stabilite în Comentariul general nr.19 al Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale cu privire la dreptul la securitate socială (art.9), și anume: pct. 29. Pactul interzice orice discriminare, fie ea de drept sau de fapt, directă sau indirectă, pe motive de rasă, culoare, sex, *vârstă*, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, avere, naștere, sau dizabilitate fizică sau mentală, stare de sănătate (inclusiv HIV/SIDA), orientare sexuală și statut, stare civilă, statut politic, social sau de altă natură, care are intenția sau efectul de a anula sau afecta exercitarea în condiții egale a dreptului la securitate socială.

Totodată, art.21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală.

Se observă că Legea nr.1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală urmărește să reglementeze un sistem autonom garantat de stat de protecție financiară a populației în domeniul ocrotirii sănătății prin constituirea, pe principii de solidaritate, din contul primelor de asigurare, a unor fonduri bănești destinate pentru acoperirea cheltuielilor de tratare a stărilor condiționate de survenirea evenimentelor asigurate (maladie sau afecțiune). Această lege prevede că sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală oferă cetățenilor Republicii Moldova posibilități egale în obținerea asistenței medicale oportune și calitative [articolul 1 alin.(1)]

Legea nr.1585/1998 stabilește că obiect al asigurării obligatorii de asistență medicală este riscul asigurat, legat de cheltuielile pentru acordarea volumului necesar de asistență medicală și farmaceutică, prevăzută în Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală [articolul 3]. Beneficiari ai asistenței medicale prevăzute de Programul unic sunt persoanele fizice asigurate, așa cum reglementează articolul 4 alin.(2) – (6) din această lege.

În cazul pensionarilor și veteranilor de război din Republica Moldova, legea prevede că acestea sunt asigurate de Guvern din contul bugetului de stat. [articolele 4 alin.(4) lit.j) și q) din Legea nr.1585/1998].

Aceste persoane cad sub incidența categoriei de „persoane asigurate de Guvern”. Pe de altă parte, Legea nr.1593/2002 prevede că persoanele fizice prevăzute în anexa nr.2, printre care sunt indicați și **avocații**, vor achita prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă [articolul 23 alin.(1)]. Așadar, avocații cad sub incidența categoriei de „persoane asigurate în mod individual”.

Deși se pot afla în mod obiectiv, în situații similare, cu alte categorii de persoane obligate prin lege să se asigure în mod individual, avocații, nu beneficiază în mod egal de această scutire. De exemplu, persoanele menționate în art. 23 alin. (4) din Legea nr. 1593/2002, titularii de patentă de întreprinzător (lit. d) pct. 1 din anexa nr. 2), care sunt scutite de obligația achitării primei de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă dacă sunt concomitent persoane asigurate de Guvern în temeiul alin. (4) art. 4 al Legii nr. 1585/1998.

Analiza sistemică a legislației impune concluzia că persoanele pensionate și veteranii de război care **dețin** o licență de avocat fac parte concomitent din două categorii de persoane asigurate: *(i) persoane asigurate de Guvern; și (ii) persoane asigurate în mod individual*. Guvernul a stabilit că aceste categorii de persoane trebuie să se asigure în mod individual. [teza I din punctul 10 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1246 din 19 decembrie 2018].

Având în vedere situația juridică a persoanelor, aflarea concomitentă în fiecare din cele două categorii de persoane asigurate și excluderea de drept din categoria de „persoană asigurată de Guvern”, de reținut că singura diferență între cele două categorii de persoane este că, în prima situație, *persoanele nu încasează niciun fel de venituri*, iar în a doua situație, persoanele dețin o licență de avocat care le acordă dreptul de a exercita o activitate profesională. Prin aceasta legislatorul a făcut, sub aspectul obținerii de venituri, o diferență dintre: *(i) persoana pensionată sau veteran de război neangajată (ii) persoana pensionată sau veteran de război și deține în același timp o licență de avocat*. Curtea va trebui să examineze dacă această diferență este în măsură să justifice tratamentul inegal al acestor categorii de subiecte și obligarea celor care dețin licența de avocat la plata primei de asigurare obligatorie de asistență medicală.

De asemenea, Uniunea Avocaților din Republica Moldova (UAM)⁶ menționează că este necesar să se asigure un tratament egal și echitabil al persoanelor prevăzute la anexa nr. 2 la Legea nr. 1593/2002 în ceea ce privește obligația de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și neadmiterea tratamentului discriminatoriu. Astfel, titularul patentei de întreprinzător, care este concomitent pensionar sau persoană cu dizabilități severe, accentuate sau medii, este scutit de obligația de a se asigura în mod individual, din considerente legate de situația socială a persoanelor în cauză, indiferent de venitul realizat în calitate de titular de patentă de întreprinzător. În același mod, alte categorii de persoane care deși nu sunt titulari ai patentei de întreprinzător, dar au un alt gen de activitate, precum ar fi avocații, nu beneficiază de aceleași scutiri. Diferența de tratament în situații similare trebuie să fie bazată pe criterii obiective. Criteriul comparabil al situațiilor rezultă din faptul că în ambele cazuri persoanele desfășoară sau au dreptul să desfășoare o activitate generatoare de venituri și ambele categorii dețin concomitent statut de persoană care nu este obligată să se asigure în mod individual, conform alin. (4) art. 4 al Legii nr. 1585/1998.

De principiu, Avocatul Poporului consideră că nu există nici o justificare obiectivă a diferenței de tratament dintre întreprinzătorii individuali, persoanele fizice care desfășoară activități independente în domeniul comerțului cu amănuntul și alte persoane indicate la anexa nr. 2 al Legii nr. 1593/2002 în stabilirea mărimii primei de asigurare obligatorie de asistență medicală.

- **Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 54 din Constituție**

⁶ <https://uam.md/wp-content/uploads/2025/08/Adresa-MJ.pdf>

Având în vedere competența Guvernului în domeniul gestionării bugetului public se recunoaște că direcționarea mijloacelor financiare spre categoriile de persoane vulnerabile, în detrimentul categoriilor financiar independente, reprezintă măsuri de asigurare pentru orice om a unui trai decent, inclusiv sănătatea și bunăstarea lui și a familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Astfel, se reține că prin excluderea avocaților din categoria persoanelor asigurate de Guvern autoritățile au urmărit un scop legitim, să protejeze drepturile, libertățile și demnitatea altor persoane, în sensul articolului 54 alin.(2) din Constituție.

Deși este justificat ca legiuitorul să aplice în mod diferențiat obligația de a achita prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în funcție de veniturile persoanelor, rămâne important de analizat *(i) dacă autoritățile au ales categoriile care au venituri pe baza unui criteriu obiectiv și (ii) Caracterul proporțional al măsurii contestate.*

I. Dacă autoritățile au ales categoriile care au venituri pe baza unui criteriu obiectiv

Se reține că, în această cauză, legiuitorul a calificat profesia de avocat ca fiind generatoare de venituri și, prin urmare, nu există un scop legitim ca persoanele care exercită această profesie să fie asigurate de Guvern. Se admite că profesia de avocat poate fi generatoare de venituri. Totuși, pentru a stabili că profesia de avocat reprezintă un criteriu obiectiv care justifică tratamentul diferențiat, Curtea trebuie să verifice dacă legea prevede garanții pentru persoanele care exercită această profesie că vor încasa venituri în quantum suficient care ar permite autorităților să le excludă din categoria persoanelor asigurate de Guvern.

Astfel, potrivit Legii nr.1260/2002 cu privire la avocatură, profesia de avocat este o profesie liberă și independentă, precum și că aceasta nu constituie activitate de întreprinzător [articolul 1 alin.(2)]. Avocatul acordă solicitanților asistență juridică calificată [articolul 8 alin.(1)], munca lui fiind remunerată din contul onorariilor primite de la persoanele fizice și juridice [articolul 63 alin.(1)], iar mărimea onorariilor se stabilește prin acordul părților contractante [articolul 63 alin.(2)]. De asemenea, Legea cu privire la avocatură prevede că, în funcție de starea materială a clientului, avocatul ar putea acorda asistență juridică în mod gratuit [articolul 5 alin.(5)].

Curtea Europeană reiterează că dreptul la pensie nu este, ca atare, garantat de Convenția cu privire la apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Cu toate acestea, conform jurisprudenței instituțiilor Convenției, dreptul la pensie care se bazează pe ocuparea unui loc de muncă

poate fi asimilat, în anumite circumstanțe, unui drept de proprietate (a se vedea *Apostolakis împotriva Greciei*, nr. 39574/07, § 27, 22 octombrie 2009).

În cauza *Klein împotriva Austriei*, 2011, privind privarea completă de toate drepturile la o pensie pentru limită de vârstă ca urmare a interdicției de a profesa ca avocat, după ce a cotizat la sistemul de pensii de-a lungul întregii sale cariere, atât individual, cât și colectiv (pct. 52-58, încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1). Cu toate acestea, Curtea consideră că afilierea obligatorie la un sistem de pensii pentru limită de vârstă, bazată pe apartenența la fel de obligatorie la o organizație profesională în timpul exercitării unei profesii, poate, de asemenea, să dea naștere așteptării legitime de a primi prestații de pensie la momentul pensionării și constituie un bun în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1. Cu toate acestea, în opinia Curții, atunci când este vorba de o schemă obligatorie, reglementările trebuie să țină cont de situații excepționale precum cea în care s-a aflat reclamantul. În ceea ce privește plângerea referitoare la refuzul de a acorda reclamantului o pensie pentru limită de vârstă din fondul de pensii, chiar dacă acesta a plătit contribuții la acest fond pe parcursul carierei sale de avocat, reclamantul a invocat, de asemenea, articolul 14 din Convenție, coroborat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1.

După cum rezultă din §60 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 8/2023 „Din conținutul normelor analizate, Curtea concluzionează că licența de avocat nu presupune și încasarea în mod automat a unor venituri pecuniare, încasarea acestora fiind dependentă, *inter alia*, de efortul fizic și intelectual (capacitatea de muncă) depus, de capacitatea avocatului de a avea clienți și a le presta acestora asistență juridică calificată.”.

La §61 Curtea Constituțională a stipulat că: „Dimpotrivă, deținerea licenței de avocat ar putea constitui un criteriu obiectiv care ar justifica excluderea persoanelor cu dizabilități din categoria persoanelor asigurate de Guvern dacă mecanismul legal ar ține cont de veniturile persoanelor în discuție.”.

Prin urmare, se consideră că deținerea de către o persoană pensionară și veteranul de război a licenței de avocat nu presupune și încasarea iminentă a unor venituri. Din acest punct de vedere, aceste persoane nu se deosebesc de pensionarii și veteranii de război care nu deține licență de avocat și, respectiv această diferențiere nu are la bază un criteriu obiectiv.

Dimpotrivă, deținerea licenței de avocat ar putea constitui un criteriu obiectiv care ar justifica excluderea persoanelor pensionate și veteranii de război din categoria persoanelor asigurate de Guvern, dacă mecanismul legal ar ține cont de veniturile persoanelor în discuție.

Prin urmare, Avocatul Poporului conchide că excluderea persoanelor pensionate și a veteranilor de război care dețin licență de avocat din categoria persoanelor asigurate de Guvern nu au loc pe baza unui criteriu obiectiv. Deși această concluzie este suficientă pentru soluționarea problemei, ar fi necesar ca Curtea să verifice și caracterul proporțional al măsurii contestate.

De asemenea, tratamentul diferențiat instituit de legiuitor nu lovește izolat doar în profesia de avocat, ci reflectă o abordare sistemică viciată în raport cu întregul corp de liber-profesioniști din sectorul justiției (notari, executori judecătorești, mediatori, experți judiciari etc.) conform punctul 2 al Anexei nr. 2 la Legea nr.1593 din 22 decembrie 2002. Prin obligarea generală a tuturor titularilor de licențe/atestate care au dobândit statutul de pensionar sau veteran de război la plata unei taxe fixe disproportionate, statul ignoră realitatea veniturilor extrem de fluctuante și adesea inexistente ale acestor categorii, transformând o măsură de protecție socială (asigurarea medicală) într-o barieră de excludere din profesie.

II. Caracterul proporțional al măsurii contestate.

Principiul legalității și al previzibilității normelor este garantat de art. 23 alin. (2) din Constituție. Statul este obligat să publice și să facă accesibile legile pentru ca cetățeanul să-și cunoască drepturile și îndatoririle. Conflictele normative semnalate (legea-cadru vs. legea specială) creează o situație neclară, un pensionar sau un veteran de război care dobândește dreptul la asigurare de stat doar pentru faptul că deține licența de avocat percepe contradictoriu prevederile din lege, ceea ce subminează necesitatea respectării principiului certitudinii, accesibilității și previzibilitatea legii. Orice limitare a drepturilor fundamentale prin prisma art. 54 trebuie să urmărească un scop legitim, necesară într-o societate democratică, să fie proporțională scopului legitim urmărit și să nu încalce esența dreptului fundamental.

Or, cadrul normativ aplicabil pensionarilor-avocați și veteranilor de război avocați se caracterizează printr-o suprapunere de regimuri juridice, cel stabilit de Legea nr.1585/1998 (asigurare de către Guvern) și cel stabilit de Legea nr.1593/2002 (asigurare individuală), a căror conciliere este realizată nu printr-o normă de rang legal, ci prin teza I din punctul 10 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1246/2018. O normă de rang infralegal nu poate, în opinia Avocatului Poporului, să restrângă în mod definitiv un drept social recunoscut de lege. Această ambiguitate normativă îngreunează posibilitatea persoanelor în cauză de a-și cunoaște cu certitudine statutul juridic și obligațiile ce le revin, contravenind articolului 23 din Constituție.

Curtea Constituțională reiterează că actul normativ subordonat legii nu poate conține norme cu caracter primar, iar conținutul actului normativ

urmează să fie în strictă corespundere cu normele și scopul legii și nu poate introduce reglementări noi, altele decât cele stabilite de lege (*a se vedea HCC nr.29 din 28 octombrie 2016, §71; DCC nr.121 din 21 noiembrie 2019, §22*).

În acest caz, Guvernul, odată cu adoptarea măsurilor de organizare a executării Legii nr.1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, a introdus o condiție cu caracter limitativ, care nu se conține în Lege.

Conform articolului 102 alin. (2) din Constituție, hotărârile Guvernului se adoptă strict pentru organizarea executării legilor. Or, prin instituirea unei priorități a calității de plătitor individual asupra calității de pensionar asigurat de stat, Guvernul a creat o normă primară cu caracter restrictiv care nu se regăsește în textul Legii nr. 1585/1998.

Având în vedere cele menționate supra, conchidem că prin introducerea textului din teza I din punctul 10 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1246/2018, Guvernul a acționat *ultra vires*, stabilind o condiție care face ca norma să aibă un caracter primar. Prin urmare, se consideră că sunt încălcate prevederile articolelor 47 și 102 alin.(2) din Constituție.

Curtea Constituțională susține că⁷, potrivit testului de proporționalitate, măsura luată trebuie să fie adecvată, să poată în mod obiectiv să ducă la îndeplinirea scopului, necesară, indispensabilă pentru îndeplinirea scopului și proporțională, să asigure justul echilibru între interesele concrete pentru a fi corespunzătoare scopului urmărit.

Cu privire la necesitatea măsurii, se reține că o ingerință este „necesară într-o societate democratică” doar dacă corespunde unei nevoi sociale imperioase și dacă nu există o alternativă mai puțin restrictivă capabilă să atingă același scop legitim. Or, în speță, o alternativă mai puțin restrictivă ar exista în mod evident prin: condiționarea excluderii persoanei pensionate sau veteran de război din categoria asiguraților de Guvern de dovada încasării efective a unui venit din exercitarea profesiei de avocat, cel puțin egal cu un prag minim stabilit prin lege (de exemplu, echivalentul pensiei sau al salariului minim garantat). Consider că un asemenea mecanism ar permite realizarea scopului legitim urmărit, orientarea resurselor bugetare spre persoanele cu adevărat vulnerabile, fără a impune o sarcină financiară automată și nediscriminatorie asupra pensionarilor-avocați și veteranilor de război-avocați, care nu realizează venituri efective din profesie. Absența oricărui astfel de mecanism de verificare a veniturilor reale demonstrează că măsura depășește ceea ce este necesar pentru atingerea scopului legitim declarat.

Deși, prin această măsură cu caracter general, legiuitorul a urmărit să evidențieze diferențele de statut dintre persoanele asigurate de Guvern și cele

---

⁷ HCC nr.6 din 3 martie 2016

obligate să se asigure în mod individual, se constată că autoritățile au aplicat acest tratament inclusiv avocaților care au concomitent calitatea de pensionari sau de veterani de război. Această situație face incidente principii suplimentare, care trebuiau luate în considerare de legiuitor.

Deoarece statutul de pensionar și a veteranilor de război presupune o reducere substanțială a capacității de muncă, chiar încetarea locului de muncă, legiuitorul a acordat acestor persoane și o protecție socială cuvenită în domeniul asistenței medicale, stabilind că primele de asigurare obligatorie pentru asistență medicală se plătesc de către Guvern din contul bugetului de stat [articolele 4 alin.(4) lit.j), q) și 5 alin.(3) din Legea nr.1585/1998].

Protecția persoanelor pensionate și a veteranilor de război cade sub incidența articolului 47 din Constituție cu privire la protecția și asistența socială, care prevede asigurarea unui trai decent. Dreptul la un trai decent este reglementat de Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Carta Socială Europeană revizuită. În mod similar și scopul Legii nr. 156/1998 constă în asigurarea unui sistem de pensii echitabil și sustenabil, care să garanteze un trai decent pentru beneficiarii de pensii.

Pentru un pensionar a cărui pensie medie este, de exemplu, de 3.000-4.000 lei, plata a 12.636 lei reprezintă un efort financiar semnificativ, care atinge „existența dreptului” la protecție socială.

Prin urmare, excluderea persoanelor pensionate și a veteranilor de război din categoria „persoană asigurată de Guvern” și includerea lor automată în categoria „persoană asigurată individual” doar pentru simplul fapt că acestea **dețin** licență de avocat impune concluzia că legiuitorul a omis să evalueze situația particulară a acestor persoane. O asemenea abordare ignoră elemente esențiale, precum capacitatea efectivă de muncă a titularului licenței de a mai exercita profesia de avocat sau posibilitatea reală a acestuia de a realiza venituri din această activitate.

Situația particulară a persoanelor pensionate și a veteranilor de război îl obligă pe legiuitor să aibă în vedere exigențele articolului 47 alin.(1) din Constituție, prin care statul este obligat să asigure un trai decent persoanelor. În acest context, de vreme ce s-a reținut că excluderea acestor persoane nu a avut loc pe baza unui criteriu obiectiv, se consideră nejustificată excluderea automată a persoanelor pensionate și a veteranilor de război din categoria persoanelor asigurate de Guvern, în cazul în care acestea dețin concomitent și calitatea de avocat. Mai mult, o asemenea barieră este în măsură să descurajeze aceste persoane să participe la viața socială și profesională.

Conform concluziilor Curții expuse în Hotărârea nr.9 din 30.03.2004, "în realizarea politicii în domeniul asigurărilor sociale de stat, legiuitorul, în limitele atribuțiilor ce-i revin, este în drept să opteze pentru diverse soluții de reglementare și concretizare a conținutului drepturilor sociale și economice, însă el este obligat să respecte principiile echității sociale și egalității, care în societatea modernă reprezintă valori supreme."

Menționăm că această opțiune de politică socială a legiuitorului, potrivit căreia, pe de o parte, persoanele pensionate și veteranii de război au fost incluse în categoria persoanelor asigurate de Guvern și, pe de altă parte, persoanele pensionate veteranii de război dețin o licență de avocat au fost incluse în categoria persoanelor asigurate în mod individual, creează un tratament discriminatoriu, atât timp cât nu au fost luate în considerație veniturile pe care titularul de licență le încasează din profesia de avocat.

Pe lângă afectarea directă a drepturilor economice și sociale ale avocaților pensionari și veteranilor de război, prevederile contestate generează un efect și asupra întregului sistem de justiție din Republica Moldova, afectând indirect accesul liber la justiție (art. 20 din Constituție) și dreptul la apărare (art. 26 din Constituție) pentru categoriile de cetățeni cele mai expuse riscurilor sociale.

În concluzie, se reține că dispozițiile contestate stabilesc un tratament diferențiat, care nu este justificat în mod obiectiv și rezonabil, și sunt contrare raționamentelor coroborate ale articolelor 16, 36, 47, 23, 54 și 102 din Constituție.

Prin urmare, Avocatul Poporului solicită Curții Constituționale exercitarea controlului constituționalității textului de lege supus verificării și declararea neconstituționalității acestuia în măsura în care afectează avocații pensionari și veteranii de război, efectele acestei constatări urmând să vizeze, în mod similar, întregul corp de liber-profesioniști din sectorul justiției reglementat de punctul 2 din Anexa nr. 2 la Legea nr. 1593 din 22 decembrie 2002."

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

1. Admiterea sesizării pentru examinarea în fond;
2. Exercitarea controlului constituționalității textului „avocații” din punctul 2 al Anexei nr.2 la Legea nr.1593 din 22 decembrie 2002, lit.j) și q) din alin.(4) din art. 4 al Legii nr.1585 din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și pct.10 din Regulamentului privind acordarea/suspendarea statutului de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1246

din 19 decembrie 2018, în măsura în care se aplică avocaților pensionari pentru limita de vârstă și avocaților veterani de război.

Cu profund respect,

**Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului (Ombudsman)**

Ex. Muntean Ig.
060002655

VI. CADRUL NORMATIV NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL RELEVANT

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 36

Dreptul la ocrotirea sănătății

(1) Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat.

(2) Minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit.

(3) Structura sistemului național de ocrotire a sănătății și mijloacele de protecție a sănătății fizice și mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii organice.

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 102

Actele Guvernului

(1) Guvernul adoptă hotărâri, ordonanțe și dispoziții.

(2) Hotărârile se adoptă pentru organizarea executării legilor.

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI

Articolul 25

1. Orice persoană are dreptul la un nivel de viață corespunzător asigurării sănătății sale, bunăstării proprii și a familiei, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare, are dreptul la asigurare în caz de șomaj, de boală, de invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în alte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență ca urmare a unor împrejurări independente de voința sa.

PACTUL ONU CU PRIVIRE LA DREPTURILE ECONOMICE, SOCIALE ȘI CULTURALE

Articolul 2

1. Fiecare stat parte la prezentul Pact se angajează să acționeze, atît prin propriul său efort, cît și prin asistență și cooperare internațională, în special pe plan economic și tehnic, folosind la maximum resursele sale disponibile, pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în prezentul Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative.

2. Statele părți la prezentul Pact se angajează să garanteze că drepturile enunțate în el vor fi exercitate fără nici o discriminare întemeiată pe rasă,

culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau pe orice altă împrejurare.

Articolul 9

Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la securitatea socială, inclusiv asigurări sociale.

Articolul 12

1. Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de cea mai bună sănătate fizică și mintală pe care o poate atinge.

2. Măsurile pe care statele părți la prezentul Pact le vor adopta în vederea asigurării exercitării depline a acestui drept vor cuprinde măsurile necesare pentru a asigura:

...

d) crearea de condiții care să asigure tuturor servicii medicale și un ajutor medical în caz de boală.

CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE

Articolul 8

Dreptul la respectarea vieții private și de familie

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.

Articolul 14.

Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Protocolul adițional

Articolul 1

Protecția proprietății

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.

CARTA SOCIALĂ EUROPEANĂ (revizuită)

Articolul 13

Dreptul la asistență socială și medicală

În vederea exercitării efective a dreptului la asistență socială și medicală, părțile se angajează:

1. să vegheze ca orice persoană care nu dispune de resurse suficiente și care nu este în măsură să și le procure prin propriile mijloace sau să le primească dintr-o altă sursă, în special prin prestații rezultate dintr-un regim de securitate socială, să poată beneficia de o asistență corespunzătoare și, în caz de boală, de îngrijirile impuse de starea sa;

CARTA DREPTURILOR FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Articolul 1

Demnitatea umană

Demnitatea umană este inviolabilă. Aceasta trebuie respectată și protejată.

Articolul 21

Nediscriminarea

(1) Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală.

Articolul 25

Drepturile persoanelor în vârstă

Oficiul Avocatului Poporului
str. Calea Ieșilor 11/3
mun. Chișinău, MD-2069
Republica Moldova

Uniunea recunoaște și respectă dreptul persoanelor în vârstă de a duce o viață demnă și independentă și de a participa la viața socială și culturală.

Articolul 34

Securitatea socială și asistența socială

(1) Uniunea recunoaște și respectă dreptul de acces la prestațiile de securitate socială și la serviciile sociale care acordă protecție în caz de maternitate, boală, accident de muncă, dependență de alte persoane sau bătrânețe, precum și în caz de pierdere a locului de muncă, în conformitate cu normele stabilite de dreptul Uniunii și de legislațiile și practicile naționale.

Articolul 35

Protecția sănătății

Protecția sănătății Orice persoană are dreptul de acces la asistența medicală preventivă și de a beneficia de îngrijiri medicale în condițiile stabilite de legislațiile și practicile naționale. În definirea și punerea în aplicare a tuturor politicilor și acțiunilor Uniunii se asigură un nivel ridicat de protecție a sănătății umane.